

Dz.U. 1983 Nr 5 poz. 32**USTAWA
z dnia 1 lutego 1983 r.****o zaopatrzeniu emerytalnym górników i ich rodzin**

Opracowano na podstawie: tj. Dz.U. z 1995 r. Nr 30, poz. 154, z 1997 r. Nr 28, poz. 153, z 1998 r. Nr 74, poz. 473.

Art. 1.

1. Na zasadach określonych w ustawie przysługuje prawo do:
 - 1) górniczej emerytury i górniczej renty inwalidzkiej - pracownikom, którzy wykonywali pracę górnictwem, zwanym dalej "górnictwem",
 - 2) górniczej renty rodzinnej - członkom rodziny pozostałym po górnictwie.
2. Górnictwie oraz członkom ich rodzin przysługuje - na zasadach i w wysokości określonych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin - również prawo do:
 - 1) dodatków do emerytury i renty:
 - b) pielęgnacyjnego,
 - d) dla sierot zupełnych,
 - 2) zasiłku pogrzebowego,
 - 3) świadczeń leczniczych, położniczych i rehabilitacyjnych,
 - 4) zaopatrzenia w leki, przedmioty ortopedyczne, protezy, środki opatrunkowe i pomocnicze,
 - 5) pobytu w domu pomocy społecznej.
3. Do górniczej emerytury i renty przysługuje również dodatek kombatancki oraz dodatek z tytułu tajnego nauczania na zasadach i w wysokości określonych w odrębnych przepisach.

lit.a) i c) skreślone

pkt 3 i 4 w art. 1 w ust. 2 tracą moc w zakresie uregulowanym (Dz.U. 1997 r. Nr 28, poz. 153 - art. 170 pkt 10) z dniem 1.01.1999 r.

Art. 2.

1. Uprawnienia górników i członków ich rodzin do świadczeń w razie inwalidztwa lub śmierci spowodowanych wypadkiem przy pracy, wypadkiem w drodze do pracy lub z pracy albo chorobą zawodową określają odrębne przepisy.
2. Świadczenia na warunkach i w wysokości określonych w ustawie przysługują jednak:
 - 1) górnictwie i członkom ich rodzin uprawnionym do renty inwalidzkiej lub renty rodzinnej na podstawie przepisów, o których mowa w ust. 1, jeżeli świadczenia określone w niniejszej ustawie są dla nich korzystniejsze,
 - 2) członkom rodziny pozostałym po górnictwie, uprawnionym do renty inwalidzkiej na podstawie przepisów, o których mowa w ust. 1, jeżeli zmarł on z innych przyczyn niż wypadek przy pracy, wypadek w drodze do pracy lub z pracy albo choroba zawodowa, nawet chociażby górnik nie miał okresu pracy

górnictwa wymagane do przyznania po nim renty rodzinnej w myśl przepisów niniejszej ustawy.

Art. 3.

Górnikom i członkom ich rodzin, którzy nie spełniają warunków do świadczeń określonych niniejszą ustawą, przysługują świadczenia na zasadach i w wysokości określonych w ustawie z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz.U. Nr 40, poz. 267, z 1984 r. Nr 52, poz. 268 i 270, z 1986 r. Nr 1, poz. 1, z 1989 r. Nr 35, poz. 190 i 192, z 1990 r. Nr 10, poz. 58 i 61, Nr 36, poz. 206, Nr 66, poz. 390 i Nr 87, poz. 506, z 1991 r. Nr 7, poz. 24, Nr 80, poz. 350 i Nr 94, poz. 422, z 1992 r. Nr 21, poz. 84 i Nr 64, poz. 321, z 1994 r. Nr 74, poz. 339 i Nr 108, poz. 516 oraz z 1995 r. Nr 4, poz. 7), przy czym pracę górnictwem uważa się za pracę wykonywaną w szczególnych warunkach, uprawniających do świadczeń określonych w art. 54 tej ustawy.

Art. 4.

Przy ustalaniu prawa do świadczeń określonych w ustawie uwzględnia się okresy pracy górnictwem (art. 5 ust. 1) i pracy równorzędnej z pracą górnictwem (art. 5 ust. 2) oraz okresy zaliczalne do pracy górnictwem (art. 7).

Art. 5.

1. Za pracę górnictwem uważa się zatrudnienie:

- 1) pod ziemią w kopalniach węgla, rud, kruszców, surowców ogniotrwałych, glin szlachetnych, kaolinów, magnezytów, gipsu, anhydrytu, soli kamiennej i potasowej, fosforitów oraz barytu,
- 2) pod ziemią i przy głębinie szybów w przedsiębiorstwach budowy kopalń określonych w pkt 1 oraz pod ziemią w przedsiębiorstwach i innych podmiotach wykonujących dla tych kopalń roboty górnicze lub przy budowie szybów,
- 3) pod ziemią w przedsiębiorstwach montażowych, przedsiębiorstwach maszyn górniczych, zakładach naprawczych i innych podmiotach wykonujących dla kopalń określonych w pkt 1 podziemne roboty budowlano-montażowe, roboty przy naprawie maszyn i wdrażaniu nowych urządzeń; pracownikom zatrudnionym w tych przedsiębiorstwach, zakładach i innych podmiotach uznaje się za pracę górnictwem te miesiące zatrudnienia, w których co najmniej połowę dniówek roboczych przepracowali pod ziemią,
- 4) na odkrywce w kopalniach siarki i węgla brunatnego przy ręcznym lub zmechanizowanym urabianiu, ładowaniu oraz przewożeniu nadkładu i złoża, przy pomiarach w zakresie miernictwa górniczego oraz przy bieżącej konserwacji agregatów i urządzeń wydobywczych, jak też w kopalniach otworowych siarki oraz w przedsiębiorstwach i innych podmiotach wykonujących roboty górnicze dla kopalń siarki i węgla brunatnego,
- 5) pod ziemią na stanowiskach dozoru ruchu oraz kierownictwa ruchu kopalń, przedsiębiorstw i innych podmiotów określonych w pkt 1-3, a także w kopalniach siarki i węgla brunatnego oraz w przedsiębiorstwach i innych podmiotach, o których mowa w pkt 4, określonych przez właściwych ministrów,

- 6) w charakterze członków drużyn ratowniczych kopalń określonych w pkt 1 i 4, mechaników sprzętu ratowniczego tych drużyn oraz w charakterze ratowników zawodowych w stacjach ratownictwa górniczego,
 - 7) na stanowiskach maszynistów wyciągowych na szybach oraz na stanowiskach sygnalistów na nadszybiach szybów w kopalniach, przedsiębiorstwach i innych podmiotach określonych w pkt 1 i 2,
 - 8) na stanowiskach pracy pod ziemią w nieczynnych kopalniach wymienionych w pkt 1,
 - 9) na stanowiskach nauczycieli (instruktorów) zawodu w górniczych polach szkoleniowych pod ziemią oraz w kopalniach siarki i węgla brunatnego,
 - 10) w urzędach górniczych, jeżeli zatrudnienie jest związane z wykonywaniem czynności inspekcyjno-technicznych w kopalniach, przedsiębiorstwach i innych podmiotach określonych w pkt 1-4,
 - 11) w przedsiębiorstwach i innych podmiotach miernictwa górniczego lub geologicznych, jeżeli zatrudnienie jest wykonywane bezpośrednio przy pomiarach z zakresu miernictwa górniczego, geologii i hydrologii; pracownikom zatrudnionym w tych przedsiębiorstwach i podmiotach uznaje się za pracę górnictwem te miesiące zatrudnienia, w których co najmniej połowę dniówek roboczych przepracowali pod ziemią,
 - 12) w charakterze lekarzy i felczerów w górniczych zespołach opieki zdrowotnej, w zakładach górniczej służby zdrowia przy kopalniach węgla kamiennego i rud oraz w zakładach służby zdrowia kopalń siarki lub węgla brunatnego, jeżeli pracownicy ci są zatrudnieni w tych zakładach w łącznym wymiarze co najmniej 30 godzin tygodniowo oraz wykonują systematyczną kontrolę sanitarno-higieniczną stanowisk pracy pod ziemią, w kopalniach siarki lub węgla brunatnego - co najmniej przez 20 godzin w ciągu miesiąca, przy czym do okresu 20 godzin kontroli sanitarno-higienicznej stanowisk pracy pod ziemią wlicza się również czas zużyty na zjazd i wyjazd ze stanowisk pracy pod ziemią.
- 1a. Na równi z okresami pracy górniczej określonej w ust. 1 traktuje się okres urlopu górnictwem do lat pięciu, przewidzianego w układzie zbiorowym pracy.
2. Za pracę równorzędną z pracą górnictwem uważa się:
- 1) pełnienie przez pracowników funkcji z wyboru w organach związku zawodowego zrzeszającego pracowników kopalń, przedsiębiorstw i innych podmiotów określonych w ust. 1 pkt 1-4, jeżeli pracownicy ci bezpośrednio przed objęciem tych funkcji wykonywali pracę górnictwem, o której mowa w ust. 1,
 - 2) zatrudnienie na stanowiskach wymagających kwalifikacji inżyniera lub technika w zakresie górnictwa:
 - a) w administracji kopalń, przedsiębiorstw i innych podmiotów określonych w ust. 1 pkt 1-4 oraz w zarządach spółek węglowych, byłych gwardiach, zrzeszeniach i zjednoczeniach tych kopalń i przedsiębiorstw,
 - b) w urzędach górniczych,
 - c) na stanowiskach nauczycieli w górniczych szkołach zawodowych i technikach,
 - d) w urzędach naczelnym i centralnym organów administracji państwowej oraz w urzędach terenowych organów administracji, będących or-

ganami założycielskimi kopalń i przedsiębiorstw określonych w ust. 1 pkt 1-4, jak również w jednostkach podległych tym organom, jeżeli jednostki te działają w zakresie przemysłów określonych w ust. 1 pkt 1-4

- pod warunkiem uprzedniego przepracowania w kopalniach, przedsiębiorstwach i innych podmiotach określonych w ust. 1 pkt 1-4 co najmniej 5 lat pod ziemią, na odkrywce w kopalniach siarki lub węgla brunatnego, jak też w kopalniach otworowych siarki albo na stanowiskach dozoru lub kierownictwa ruchu,

- 3) zatrudnienie na stanowiskach wymagających kwalifikacji inżyniera lub technika w zakresie górnictwa, pracowników przeniesionych z prac wymienionych w ust. 1 oraz w pkt 1, 2 i 4 niniejszego ustępu do urzędów naczelnych i centralnych organów administracji państwowej nie wymienionych w pkt 2 lit.d), do instytutów podporządkowanych tym organom, do pracy w wyższych szkołach górniczych i w wydawnictwach górniczo-hutniczych, jeżeli pracownicy ci przepracowali uprzednio w kopalniach, przedsiębiorstwach lub innych podmiotach określonych w ust. 1 pkt 1-4 co najmniej 5 lat pod ziemią, na odkrywce w kopalniach siarki lub węgla brunatnego, jak też w kopalniach otworowych siarki albo na stanowiskach dozoru lub kierownictwa ruchu,
 - 4) zatrudnienie przy innych pracach, nie dłuższe niż 5 lat, do których pracownicy wykonujący prace określone w ust. 1 i w niniejszym ustępie przeszli w drodze wyboru lub zalecenia jednostki nadrzędnej albo w związku z likwidacją kopalni, zakładu górniczego, przedsiębiorstwa lub innego podmiotu, o których mowa w ust. 1 pkt 1-4.
3. Za pracowników zatrudnionych na stanowiskach wymagających kwalifikacji inżyniera lub technika w zakresie górnictwa w jednostkach organizacyjnych określonych w ust. 2 pkt 2 i 3 uważa się osoby, które:
- 1) posiadają tytuł inżyniera lub technika i są zatrudnione zgodnie z posiadanymi kwalifikacjami w zakresie górnictwa albo
 - 2) nie posiadają tytułu inżyniera lub technika, lecz mają praktyczne przygotowanie nabyte w czasie wykonywanej uprzednio co najmniej 5-letniej pracy na stanowiskach w dozorcze ruchu lub w innej pracy pod ziemią albo w kopalniach siarki lub węgla brunatnego oraz wykonują czynności, które wymagają kwalifikacji inżyniera lub technika i normalnie są powierzane inżynierom lub technikom.
4. Okresy pracy górniczej wymienione w ust. 1 pkt 1-4 wykonywanej za granicą traktuje się na równi z okresami takiej pracy wykonywanej w kraju, jeżeli spełnione są warunki określone w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, wymagane do uwzględnienia tego okresu pracy przy ustalaniu prawa do świadczeń.
5. Minister Pracy i Polityki Socjalnej w porozumieniu z właściwymi ministrami, w drodze rozporządzenia, określa stanowiska pracy w kopalniach i w przedsiębiorstwach wymienionych w ust. 1 pkt 4, na których zatrudnienie uważa się za pracę górniczą określoną w ust. 1 pkt 4.

Art. 6.

1. Przy ustalaniu prawa do górniczej emerytury, renty inwalidzkiej i renty rodzinnej pracownikom zatrudnionym pod ziemią oraz w kopalniach siarki lub węgla brunatnego zalicza się w wymiarze półtorakrotnym następujące okresy pracy na obszarze Państwa Polskiego:
 - 1) w przodkach bezpośrednio przy urabianiu i ładowaniu urobku oraz przy innych pracach przodkowych, przy montażu, likwidacji i transporcie obudów, maszyn urabiających, ładujących i transportujących w przodkach oraz przy głębieniu szybów i robotach szybowych,
 - 2) w drużynach ratowniczych,
 - 3) w charakterze mechaników sprzętu ratowniczego drużyn, o których mowa w pkt 2.
2. Okresy pracy wymienione w ust. 1 pkt 2 i 3 zalicza się w wymiarze półtorakrotnym również tym pracownikom dozoru ruchu i kierownictwa ruchu kopalń, którzy pracują co najmniej przez połowę dniówek roboczych w miesiącu pod ziemią, w kopalniach siarki lub w kopalniach węgla brunatnego.
3. Minister Pracy i Polityki Socjalnej w porozumieniu z właściwymi ministrami, w drodze rozporządzenia, określa szczegółowe stanowiska pracy, na których zatrudnienie zalicza się w myśl ust. 1 i 2 w wymiarze półtorakrotnym.
4. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio do okresów pracy górniczej wykonywanej w czasie służby wojskowej pełnionej przed dniem 1 stycznia 1960 r.

Art. 7.

Do okresów pracy górniczej zalicza się okresy wymienione w art. 11 ust. 2 pkt 1-6, 9, 10 i 14 oraz w art. 13 ust. 1, 2 i 3 pkt 1 i 2 ustawy wymienionej w art. 3.

Art. 9.

**art. 8 pominięty -
tekst w obwieszcze-
niu**

1. Górnicza emerytura przysługuje górnikowi, który spełnia łącznie następujące warunki:
 - 1) ukończył 55 lat życia,
 - 3) ma okres pracy górniczej wynoszący łącznie z okresami pracy równorzędnej i okresami zaliczalnymi do pracy górniczej co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, w tym co najmniej 5 lat pracy górniczej określonej w art. 5 ust. 1.
2. Wiek emerytalny wymagany od pracowników mających: kobieta 20 lat, a mężczyzna 25 lat pracy górniczej, równorzędnej i okresów zaliczalnych do pracy górniczej, w tym co najmniej 15 lat pracy górniczej, o której mowa w art. 5 ust. 1, wynosi:
 - 1) 54 lata - w okresie do dnia 30 czerwca 1983 r.,
 - 2) 53 lata - w okresie od dnia 1 lipca 1983 r.,
 - 3) 52 lata - w okresie od dnia 1 lipca 1984 r.,
 - 4) 51 lat - w okresie od dnia 1 lipca 1985 r.,
 - 5) 50 lat - w okresie od dnia 1 stycznia 1986 r.

ust. 3 skreślony

Art. 10.

1. Prawo do górniczej emerytury, bez względu na wiek i zajmowane stanowisko, przysługuje górnikom, którzy pracę górnictwem wykonywali pod ziemią stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, przez okres wynoszący co najmniej 25 lat, z uwzględnieniem ust. 2 i 3.
2. Do okresów pracy górniczej, o której mowa w ust. 1, zalicza się także:
 - 1) okresy niezdolności do pracy z tytułu wypadku przy pracy, wypadku w drodze do pracy lub z pracy albo z tytułu choroby zawodowej, za które wypłacone zostało wynagrodzenie lub zasiłek chorobowy albo świadczenie rehabilitacyjne,
 - 2) inne niż wymienione w pkt 1 okresy niezdolności do pracy z powodu choroby lub odosobnienia w związku z chorobą zakaźną, za które wypłacone zostało wynagrodzenie lub zasiłek chorobowy w wymiarze do 35 dni w roku kalendarzowym- bezpośrednio poprzedzone pracą górnictwem wykonywaną pod ziemią stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, przypadające w czasie trwania stosunku pracy.
3. Przy ustalaniu prawa do górniczej emerytury na podstawie ust. 1 uwzględnia się również, w wymiarze do lat pięciu, okres urlopu górniczego, o którym mowa w art. 5 ust. 1a.

Art. 10a.

1. Przy ustalaniu wysokości górniczych emerytur i rent stosuje się, z zastrzeżeniem ust. 2, następujące przeliczniki:
 - 1) 1,5 za każdy rok pracy górniczej pod ziemią, o której mowa w art. 10 ust. 1,
 - 2) 1,8 za każdy rok pracy, o której mowa w art. 6,
 - 3) 1,4 za każdy rok pracy, o której mowa w art. 5 ust. 1 pkt 1-3 i 5-11, wykonywanej częściowo na powierzchni i częściowo pod ziemią,
 - 4) 1,2 za każdy rok pracy, o której mowa w art. 5 ust. 1 pkt 4 i 5, wykonywanej w kopalniach siarki i węgla brunatnego oraz przedsiębiorstwach i innych podmiotach wykonujących roboty górnicze dla kopalń siarki i węgla brunatnego.
2. Przy ustalaniu wysokości górniczych emerytur i rent łączny okres pracy obliczony z zastosowaniem przeliczników, o których mowa w ust. 1, uwzględnia się w wymiarze nie dłuższym niż 45 lat.

Art. 12.

1. Górnicza renta inwalidzka przysługuje górnikowi, który spełnia łącznie następujące warunki:
 - 1) jest inwalidą,
 - 2) ma okres pracy określony w ust. 2,
 - 3) inwalidztwo jego powstało w czasie pracy górniczej lub równorzędnej z pracą górnictwem albo w czasie pobierania z tytułu tej pracy zasiłków z ubezpieczenia społecznego z powodu choroby lub macierzyństwa.

**art. 11 pominięty -
tekst w obwieszczeniu**

2. Okres pracy górniczej wraz z okresami równorzędnymi i zaliczalnymi do pracy górniczej, wymagany do renty inwalidzkiej, wynosi co najmniej 5 lat w okresie ostatniego dziesięciolecia przed zgłoszeniem wniosku o rentę inwalidzką, a jeżeli inwalidztwo powstało w wieku poniżej 30 lat - okres krótszy, uzasadniający prawo do renty inwalidzkiej w myśl przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.

Art. 13.

4. Minister Pracy i Polityki Socjalnej, w drodze rozporządzenia, określa wypadki, w których górnikiem zaliczonym do III grupy inwalidów wypłaca się górnicze renty inwalidzkie w wysokości przewidzianej dla górników zaliczonych do II grupy inwalidów, jeżeli nie mogą uzyskać pracy odpowiedniej do ich stanu zdrowia i posiadanych kwalifikacji.

ust. 1-3 pominięte -
tekst w obwieszczeniu

Art. 14.

1. Górnicza renta rodzinna przysługuje uprawnionym członkom rodziny pozostającym po górniku, który do chwili śmierci wykonywał pracę górniczą i miał okres tej pracy wymagany do uzyskania górniczej emerytury lub górniczej renty inwalidzkiej.
2. Górnicza renta rodzinna przysługuje również po górniku, który nie pozostawał do chwili śmierci w pracy górniczej, jeżeli miał ustalone prawo do górniczej emerytury lub górniczej renty inwalidzkiej albo spełniał warunki wymagane do uzyskania jednego z tych świadczeń. Przy ocenie prawa do górniczej renty inwalidzkiej przyjmuje się, że osoba zmarła była inwalidą.

Art. 15.

Górnicza renta rodzinna przysługuje:

- 1) wdowie oraz
- 2) dzieciom, wnukom, rodzeństwu i innym dzieciom przyjętym na wychowanie i utrzymanie oraz wdowcom i rodzicom, jeżeli spełniają warunki do renty rodzinnej określone w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.

Art. 16.

1. Wszystkim uprawnionym członkom rodziny przysługuje jedna łączna górnicza renta rodzinna.

ust. 2-5 pominięte -
tekst w obwieszczeniu

Art. 19.

1. Prawo do górniczej emerytury, renty inwalidzkiej i renty rodzinnej podlega - z uwzględnieniem ust. 3 - zawieszeniu na zasadach określonych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.
3. W razie zawarcia ponownego związku małżeńskiego przez wdowę uprawnioną do górniczej renty rodzinnej prawo do renty rodzinnej dla tej wdowy ulega zawieszeniu na czas trwania małżeństwa, chyba że wdowa spełnia jeden z następujących warunków:

art. 17 i 18 pominięte -
tekst w obwieszczeniu

- 1) osiągnęła wiek 50 lat życia,
- 2) jest inwalidką,
- 3) wychowuje co najmniej jedno z dzieci, wnuków lub rodzeństwa, uprawnione do renty rodzinnej po zmarłym mężu.

Art. 20.

Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, może objąć uprawnieniami wynikającymi z niniejszej ustawy również pracowników zatrudnionych pod ziemią w innych kopalniach niż wymienione w art. 5 ust. 1 pkt 1.

Art. 21.

Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, na wniosek właściwego ministra lub Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego, może przyznać w wypadkach szczególnie uzasadnionych górniczą emeryturę, rentę inwalidzką lub rentę rodzinną osobom, które nie spełniają wszystkich warunków wymaganych do uzyskania tych świadczeń.

Art. 24.

1. W sprawach nie unormowanych niniejszą ustawą stosuje się odpowiednio przepisy: art. 4, 5, 10, 12, 14, 16-25, 31, 33, 34, 36, 43, 45, 67, 68 ust. 3, art. 69-80, 85-112, 115-120 i 126 ustawy wymienionej w art. 3.
2. Ilekroć ustawa odsyła do przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, uzależniających prawo do świadczeń lub ich wysokość od posiadania ustalonego okresu zatrudnienia, przy ustalaniu prawa do świadczeń na podstawie ustawy lub ich wysokości uwzględnia się odpowiednio okresy pracy górniczej, pracy równorzędnej z pracą górniczą i okresy zaliczalne do pracy górniczej.

art. 22 i 23 pominięte
- tekst w obwieszczeniu

Art. 27.

Traci moc ustawa z dnia 26 maja 1957 r. o zaopatrzeniu emerytalnym górników i ich rodzin (Dz.U. z 1968 r. Nr 3, poz. 19, z 1972 r. Nr 53, poz. 341, z 1974 r. Nr 21, poz. 116, z 1977 r. Nr 11, poz. 43 oraz z 1982 r. Nr 7, poz. 60).

art. 25 pominięty -
tekst w obwieszczeniu

Art. 28.

Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą od dnia 1 stycznia 1983 r.